

Examination inom utbildning på forskarnivå vid Högskolan i Skövde

1 Allmänt

Utbildning på forskarnivå är uppdelad i en kursdel och en avhandlingsdel. För att erhålla en licentiatexamen eller doktorsexamen ska den forskarstuderande vara godkänd på både kursdelen och avhandlingsdelen. Kursdelens och avhandlingsdelens omfattning anges i den allmänna studieplanen för respektive ämne.

Med examination avses här examinering av alla moment i utbildningen, såväl examinering av kursmoment som examinering av licentiat- och doktorsavhandling.

1.1 Betyg på prov och examinator

Enligt Högskoleförordningen ska prov som ingår i utbildning på forskarnivå bedömas enligt det betygssystem som högskolan föreskriver. Betyget ska bestämmas av en av högskolan särskilt utsedd lärare (examinator). (6 kap. 32 § HF)

Vid Högskolan i Skövde (Högskolan) ska kurser på forskarnivå och övriga prov som ingår i utbildning på forskarnivå bedömas med något av betygen godkänd eller underkänd.

Huvudhandledaren har huvudansvaret för den forskarstuderandes hela utbildning och är examinator för de kurser och delmoment för vilka särskild examinator inte har utsetts.

Till examinator inom utbildning på forskarnivå får endast den utses som innehar anställning som lärare vid Högskolan och har minst docentkompetens.

En lärare som är jävig i förhållande till en viss forskarstuderande ska inte befatta sig med prov som den forskarstuderande i fråga avlägger. Det ankommer på läraren att själv ange jäv.

1.2 Obligatoriska moment

Obligatoriska seminarier och ev andra moment som ingår i utbildningen, liksom formerna för dessa, framgår av den allmänna studieplanen för ämnet.

Formerna för disputationsakten och licentiatseminariet beskrivs under punkterna 3.5 respektive 4.5.

1.3 Tillgodoräknande

För tillgodoräknande gäller samma regler på forskarnivå som inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. (6 kap. 6-8 §§ Högskoleförordningen)

Beslut om eventuella tillgodoräknanden av tidigare utbildning fastställs i den individuella studieplanen i samband med antagningen.

2 Examination av kurser för licentiat- och doktorsexamen

Valet av kurser som ska ingå i utbildningen anpassas efter den forskarstuderandes studieinriktning och görs av den forskarstuderande i samråd med huvudhandledaren. Kurserna fastställs i den individuella studieplanen. Eventuella obligatoriska kurser framgår av ämnets allmänna studieplan.

Examination av kurser inom utbildning på forskarnivå sker på individuell nivå. Varje kurs inom utbildning på forskarnivå som ges vid Högskolan ska ha en examinator utsedd av fakultetsnämnd.

Den forskarstuderandes huvudhandledare fattar slutligt beslut om poängvärde för varje godkänd kurs som får ingå i examen. Detta gäller såväl kurser som genomgått vid Högskolan som vid annat lärosäte. Det gäller dock inte ämnets obligatoriska kurser, de regleras i den allmänna studieplanen.

Individuella kurser, företrädesvis med anknytning till avhandlingen, examineras av huvudhandledare eller annan examinator. Innehållet i sådana kurser ska dokumenteras enligt av fakultetsnämnden fastställd mall.

Huvudhandledare ansvarar för att poäng för forskarstuderande som godkänts på kurs rapporteras in i Ladok.

Kurskrav och andra prov ska av huvudhandledaren vara godkända, inrapporterade i Ladok och redovisas i samband med anmälan om licentiatseminarium eller disputation. Om särskilda skäl föreligger kan dispens lämnas av berörd fakultetsnämnd (härefter benämnd fakultetsnämnden) efter samråd med huvudhandledaren.

För examen krävs att den forskarstuderande är godkänd på samtliga kurser och har de kurspoäng som anges i den allmänna studieplanen för aktuellt ämne.

3 Examination av doktorsavhandling

Doktorsavhandlingen ska försvaras vid en offentlig disputation. Fakultetsnämnden ska bestämma tid och plats för disputationen. Disputationen ska tillkännages i god tid enligt fastställd tidplan. Vid tillkännagivandet ska doktorsavhandlingen finnas tillgänglig vid Högskolan i ett tillräckligt antal exemplar (se punkt 3.4) för att det ska vara möjligt att göra en tillfredsställande granskning av avhandlingen vid disputationen.

Disputationen ska ledas av en ordförande. Vid disputationen ska det finnas en opponenter och en betygsnämnd.

Ordförande, opponenter och betygsnämnd ska utses av fakultetsnämnden.

3.1 Doktorsavhandlingen

Avhandlingen ska utformas enligt god vetenskaplig sed antingen som ett enhetligt sammanhängande vetenskapligt verk (monografi) eller som en sammanställning av vetenskapliga arbeten (sammanläggningsavhandling) i enlighet med den allmänna studieplanen för ämnet och enligt gällande mall för innehåll och grafisk utformning.

Om det finns flera författare till delar av avhandlingen ska det tydligt framgå i avhandlingen vad den forskarstuderande har bidragit med i var och en av dessa. Detta gäller både monografier och sammanläggningsavhandlingar.

Avhandlingen ska skrivas på engelska och innehålla en sammanfattning på svenska. Språkgranskning rekommenderas.

3.2 Förhandsgranskning

Senast tre månader innan planerad disputation ska en preliminär version av avhandlingen förhandsgranskas. Granskningen ska genomföras av minst en extern person, som har lägst docentkompetens eller motsvarande. Granskaren kan ingå i betygsnämnden. Personen får inte vara anställd vid Högskolan eller ha haft nära forskningssamarbete med den forskarstuderande eller den forskarstuderandes handledare. Granskarens uppgift i förhandsgranskningen är att bedöma om materialet i avhandlingen uppfyller kvalitativa och kvantitativa krav för att tas upp till disputation.

För att säkerställa avhandlingens kvalitet ska plagieringsgranskning genomföras. Huvudhandledaren ansvarar för att sådan genomförs och att eventuella brister åtgärdas innan avhandlingen lämnas för extern förhandsgranskning.

3.3 Anmälan samt val av betygsnämnd, opponent och ordförande

Anmälan om disputation, med förslag på datum och plats, betygsnämnd, opponent och ordförande för disputationsakten, lämnas skriftligen av huvudhandledaren till fakultetsnämndens dekan senast två månader före preliminärt disputationsdatum. Anmälan ska även innehålla avhandlingens titel, avsedd examen och forskarutbildningsämne.

Tillsammans med anmälan lämnas en uppdaterad individuell studieplan, sammanfattning av innehållet i avhandlingen, och i förekommande fall en redovisning av ingående publikationer/ delarbeten inklusive det egna bidraget i dessa (gäller även monografier). Därutöver bifogas förteckning över avklarade kurspoäng (utskrift från Ladok), samt i förekommande fall kopia av avtal om elektronisk publicering. Mall för anmälan finns tillgänglig på Högskolans webbplats.

Huvudhandledaren kallas att föredra ärendet för dekan och ska då kortfattat redogöra för innehållet i avhandlingen och de övriga fakta som kan vara av intresse för fakultetsnämnden. Valet av opponent, betygsnämnd och ordförande ska motiveras.

Fakultetsnämndens dekan beslutar för varje disputation, normalt vid ett och samma tillfälle, om följande:

- betygsnämndsledamöter, både ordinarie ledamöter och en suppleant
- opponent
- ordförande för disputationsakten
- datum och plats för disputation
- mångfaldigande och distribution av avhandlingen

Beslutet lämnas till berörd forskningshandläggare för diarieföring och expediering.

En betygsnämnd ska bestå av tre ledamöter. Fakultetsnämnden ska även utse en suppleant som kan ingå i betygsnämnden om någon ledamot inte kan delta under disputationsakten.

Högst en av ledamöterna i betygsnämnden ska ha anställning vid Högskolan om inte särskilda skäl föreligger. Minst en av ledamöterna ska komma från annat svenskt lärosäte. Varje ledamot ska ha lägst docentkompetens eller motsvarande. Den som har varit handledare för den forskarstuderande får inte ingå i betygsnämnden.

I betygsnämnden ska båda könen vara representerade, om inte särskilda skäl talar emot detta.

Föregående krav ska i möjligaste mån uppfyllas även om en suppleant måste ersätta ordinarie ledamot.

Opponenten ska ha lägst docentkompetens eller motsvarande. Om särskilda skäl föreligger får dock en person med lägst doktorsexamen utses. Opponenten ska inte vara verksam vid Högskolan. Personen får gärna vara verksam utomlands.

Om opponenten inte har lägst docentkompetens eller motsvarande ska betygsnämnden i stället bestå av tre professorskompetenta ledamöter.

Ordföranden för disputationen ska vara docent eller professor, anställd vid Högskolan. Ordföranden får inte ha handlett den forskarstuderande eller vara ledamot av betygsnämnden.

Med särskilda skäl avses i detta avsnitt i första hand kompetensskäl.

Ledamöter i betygsnämnden samt opponent får inte vara jäviga. Jäv definieras i Förvaltningslagen § 11.

Tidpunkt för disputation ska vara inom terminstid och under normal arbetstid. Hänsyn ska tas till datum för övriga disputationer, licentiatseminarier och akademiska högtider. Dispens från reglerna om tidpunkt för disputation beslutas av fakultetsnämnden och kan ges endast om synnerliga skäl föreligger.

3.4 Kungörelse, mångfaldigande och distribution av avhandlingen

Senast tre veckor före disputation ska plats och tid för disputation, namn på forskarstuderande, titel på avhandling, sammanfattning av avhandling och namn på opponent göras tillgänglig på Högskolans webbplats (elektronisk spikning).

Avhandlingen ska publiceras i tryckt och elektronisk form. Den elektroniska avhandlingen publiceras i DiVA (Digitala Vetenskapliga Arkivet), upphovsrättsskyddat material kan undantas från elektronisk publicering. Monografier publiceras normalt i sin helhet, medan publicering av sammanläggningsavhandlingar kan begränsas till själva kappan (inledningen) med enbart länkning till de ingående bidragen.

Den tryckta avhandlingen ska distribueras, tillsammans med tidigare nämnd information, senast tre veckor före disputation. Avhandlingen trycks i minst 70 exemplar. Den institution där disputationen sker bekostar mångfaldigande och ansvarar för distribution av avhandlingen enligt gällande riktlinjer.

3.5 Disputationsakten

Disputationsakten ska ske enligt följande:

1. Ordföranden för disputationen hälsar alla välkomna, presenterar respondenten och titeln på avhandlingen, opponenten samt ledamöterna i betygsnämnden. Ordföranden presenterar eventuell relevant information om var forskningen utförts och om övriga inblandade. Vidare presenterar ordföranden dispositionen för disputationen.
2. Ordföranden lämnar över ordet till respondenten, som redogör för eventuella korrigeringar av tryckfel och/eller andra rättelser i avhandlingen (errata).
3. Innehållet i avhandlingen presenteras. Denna del tar normalt 15-45 minuter och sker enligt två alternativa upplägg:

Alternativ 1: Ordföranden lämnar ordet till opponenten, som ger en sammanfattning och egen tolkning av innehållet i avhandlingen samt placerar den i förhållande till övrig forskning inom ämnesområdet. Respondenten ges därefter tillfälle att kommentera sammanfattningen.

Alternativ 2: Ordföranden lämnar ordet till respondenten som gör en presentation av avhandlingen och de vetenskapliga bidrag den beskriver.

4. Opponenten diskuterar avhandlingen med respondenten genom att ställa frågor och ge synpunkter och gör det därmed möjligt för respondenten att visa sin förväntade kunskap och förmåga att diskutera resultaten. Detta är den centrala delen av disputationens sakten då respondentens förmåga att besvara frågorna ingår i betygssättningen. Under denna del av disputationens sakten får inte övriga åhörare delta i diskussionen.

5. Ordföranden ger betygsnämndens ledamöter möjlighet att ställa frågor till respondenten.

6. Ordföranden ger samtliga åhörare möjlighet att ställa frågor till respondenten och kommentera avhandlingen.

7. Ordföranden tackar de medverkande och förklarar disputationens sakten avslutad.

8. Betygsnämnden sammanträder och meddelar snarast möjligt sitt beslut.

Disputationens sakten får hållas på engelska eller svenska. Språket bestäms i första hand med hänsyn till respondent, opponent och betygsledamöter, och i andra hand med hänsyn till förväntade åhörare.

3.6 Betyg på doktorsavhandling

Betyg för en doktorsavhandling ska beslutas av en betygsnämnd, som utses särskilt för varje avhandling.

Betygsnämnden beslutar inom sig vem som ska vara ordförande under sammanträdet.

Betygsnämnden är beslutsför då alla ledamöter är närvarande. Majoritetsbeslut gäller och betyg avges endast som godkänd eller underkänd. Vid betygssättningen ska hänsyn tas till såväl innehållet i avhandlingen som försvaret av den.

Opponenten har rätt att närvara vid betygsnämndens sammanträde och delta i överläggningarna men inte i beslutet. Huvudhandledaren och primärhandledaren har rätt att, och en av dem ska, närvara vid nämndens sammanträde och delta i överläggningarna men inte i beslutet. Biträdande handledare kan närvara vid nämndens sammanträde.

Betygsnämndens protokoll ska innehålla uppgifter om datum för disputationen, avhandlingens titel, forskarstuderandes namn, aktuellt forskarutbildningsämne, namn på ordförande och övriga ledamöter i betygsnämnden, namn på opponent samt beslutat betyg. Protokollet ska signeras av samtliga betygsnämndsledamöter. Mall för protokoll finns tillgänglig på Högskolans webbplats.

Om betygsnämnden godkänner avhandlingen får skälen inte redovisas i protokollet. Detsamma gäller om en enskild ledamot reserverar sig mot beslutet. Om avhandlingen underkänns ska skälen redovisas. Detsamma gäller om en enskild ledamot reserverar sig mot detta beslut. Underkänns avhandlingen är det också möjligt för handledaren att lämna ett särskilt yttrande.

Om avhandlingen underkänns ska fakultetsnämnden omedelbart underrättas, likaså ska biblioteket omedelbart kontaktas för att begränsa spridningen av avhandlingen genom DiVA.

Protokollet från betygsnämndens sammanträde lämnas av huvudhandledaren eller primärhandledaren till berörd forskningshandläggare för diarieföring och expediering.

4 Examination av licentiatavhandling

Licentiatavhandlingen ska försvaras vid ett offentligt seminarium. Fakultetsnämnden ska bestämma tid och plats för seminariet. Licentiatseminariet ska tillkännages i god tid enligt fastställd tidplan. Vid tillkännagivandet ska avhandlingen finnas tillgänglig vid Högskolan

i ett tillräckligt antal exemplar (se punkt 4.4) för att det ska vara möjligt att göra en tillfredsställande granskning av avhandlingen vid seminariet.

Vid licentiatseminariet ska det finnas en opponent och en examinator.

Opponent och examinator ska utses av fakultetsnämnden.

4.1 Licentiatavhandlingen

Licentiatavhandlingen ska utformas enligt god vetenskaplig sed antingen som ett enhetligt sammanhängande vetenskapligt verk (monografi) eller som en sammanfattning av vetenskapliga uppsatser (sammanläggningsavhandling) i enlighet med den allmänna studieplanen för ämnet och enligt gällande mall för innehåll och grafisk form.

Om det finns flera författare till delar av avhandlingen ska det tydligt framgå i avhandlingen vad den forskarstuderande har bidragit med i var och en av dessa. Detta gäller både monografier och sammanläggningsavhandlingar.

Avhandlingen ska skrivas på engelska och innehålla en sammanfattning på svenska. Språkgranskning rekommenderas.

4.2 Förhandsgranskning

Senast tre månader innan planerat licentiatseminarium ska en preliminär version av licentiatavhandlingen förhandsgranskas. Granskaren ska ha doktorsexamen eller motsvarande kompetens. Granskaren får inte vara handledare för den forskarstuderande i fråga men kan vara anställd vid Högskolan. Granskarens uppgift i förhandsgranskningen är att bedöma om materialet i avhandlingen uppfyller kvalitativa och kvantitativa krav för att tas upp till licentiatseminarium.

För att säkerställa avhandlingens kvalitet ska plagieringsgranskning genomföras. Huvudhandledaren ansvarar för att sådan genomförs och att eventuella brister åtgärdas innan avhandlingen lämnas för förhandsgranskning.

4.3 Anmälan samt val av examinator och opponent

Anmälan om licentiatseminarium, med förslag på datum och plats för seminariet samt förslag på opponent och examinator, ska lämnas skriftligen av huvudhandledaren till fakultetsnämndens dekan senast två månader före preliminärt datum för licentiatseminariet. Anmälan ska även innehålla avhandlingens titel, avsedd examen och forskarutbildningsämne.

Tillsammans med anmälan lämnas en uppdaterad individuell studieplan, sammanfattning av innehållet i avhandlingen, och i förekommande fall en redovisning av ingående publikationer/delarbeten inklusive det egna bidraget i dessa. Därutöver bifogas förteckning över avklarade kurspoäng (utskrift från Ladok), samt i förekommande fall kopia av avtal om elektronisk publicering. Mall för anmälan finns tillgänglig på Högskolans webbplats.

Huvudhandledaren kallas att föredra ärendet för dekan och ska då kortfattat redogöra för innehållet i avhandlingen och de övriga fakta som kan vara av intresse för fakultetsnämnden. Valet av examinator och opponent ska motiveras.

Fakultetsnämndens dekan beslutar för varje licentiatseminarium, normalt vid ett och samma tillfälle, om följande:

- examinator
- opponent

- datum och plats för licentiatseminarium
- mångfaldigande och distribution av avhandling

Beslutet lämnas till berörd forskningshandläggare för diarieföring och expediering.

Examinator ska vara docent eller professor och anställd vid Högskolan. Den som har varit handledare för den forskarstuderande får inte vara examinator.

En framstående forskare inom relevant ämnesområde bör utses som opponenter. Opponenten ska normalt ha doktorsexamen.

Examinator och opponenter får inte vara jäviga. Jäv definieras i Förvaltningslagen § 11.

Tidpunkt för licentiatseminarium ska vara inom terminstid och under normal arbetstid. Hänsyn ska tas till datum för övriga licentiatseminarier, disputationer och akademiska högtider. Dispens från reglerna om tidpunkt för licentiatseminarium beslutas av fakultetsnämnden.

4.4 Kungörelse, mångfaldigande och distribution av licentiatavhandlingen

Senast tre veckor före licentiatseminarium ska plats och tid för seminariet, namn på forskarstuderande, titel på avhandling, sammanfattning av avhandlingen och namn på opponenter göras tillgänglig på Högskolans webbplats (elektronisk spikning).

Avhandlingen ska publiceras i tryckt och elektronisk form. Den elektroniska avhandlingen publiceras i DiVA (Digitala Vetenskapliga Arkivet), upphovsrättsskyddat material kan undantas från elektronisk publicering. Monografier publiceras normalt i sin helhet, medan publicering av sammanläggningsavhandlingar kan begränsas till själva kappan (inledningen) med enbart länkning till de ingående bidragen.

Den tryckta avhandlingen ska distribueras, tillsammans med tidigare nämnd information, senast tre veckor före licentiatseminariet. Avhandlingen trycks i minst 70 exemplar. Den institution där seminariet sker bekostar mångfaldigande och ansvarar för distribution av avhandlingen enligt gällande riktlinjer.

4.5 Licentiatseminariet

Licentiatseminariet ska ske enligt följande:

1. Examinator hälsar alla välkomna samt presenterar respondenten och opponenter. Examinator presenterar eventuell relevant information om var forskningen utförts och om övriga inblandade.

Vidare presenterar examinator dispositionen för seminariet.

2. Examinator lämnar över ordet till respondenten, som redogör för eventuella korrigeringar av tryckfel och/eller andra rättelser i avhandlingen (errata).

3. Innehållet i avhandlingen presenteras. Denna del tar normalt 15-45 minuter och sker enligt två alternativa upplägg:

Alternativ 1: Examinator lämnar ordet till respondenten, som presenterar en sammanfattning av avhandlingen och de vetenskapliga bidrag den beskriver.

Alternativ 2: Examinator lämnar över ordet till opponenter, som ger en sammanfattning och egen tolkning av innehållet i avhandlingen samt placerar den i förhållande till övrig forskning inom ämnesområdet. Respondenten ges därefter tillfälle att kommentera sammanfattningen.

4. Opponenten diskuterar avhandlingen med respondenten genom att ställa frågor och ge synpunkter och gör det därmed möjligt för respondenten att visa sin förväntade kunskap och förmåga att diskutera resultaten. Här diskuteras också eventuellt framtida avhandlingsarbete. Under denna del av seminariet får inte övriga åhörare delta i diskussionen.

5. Examinator inbjuder samtliga åhörare att ställa frågor till respondenten och kommentera avhandlingen.

Licentiatseminariet får hållas på engelska eller svenska. Språket bestäms i första hand med hänsyn till respondent och opponent, och i andra hand med hänsyn till förväntade åhörare.

4.6 Betyg på licentiatavhandling

En licentiatavhandling ska bedömas med något av betygen godkänd eller underkänd. Vid betygssättningen ska hänsyn tas till innehållet i avhandlingen samt till presentation och diskussion av avhandlingen under licentiatseminariet.

Betyg för en licentiatavhandling ska beslutas av den examinator som utses särskilt för varje licentiatavhandling. Examinator meddelar snarast möjligt sitt beslut.

Protokoll för licentiatseminarium ska innehålla uppgifter om datum för seminariet, avhandlingens titel, forskarstuderandes namn, aktuellt forskarutbildningsämne, namn på examinator och opponent samt beslutat betyg. Protokollet ska signeras av examinator. Mall för protokoll finns tillgänglig på Högskolans webbplats.

Om avhandlingen underkänns ska beslutet motiveras i protokollet och fakultetsnämnden omedelbart underrättas, likaså ska biblioteket omedelbart kontaktas för att begränsa spridningen av avhandlingen genom DiVA.

Underskrivet protokoll lämnas av huvudhandledare eller primärhandledare till berörd forskningshandläggare för diarieföring och expediering.

5 Ikraftträdande

Riktlinjer för examination inom utbildning på forskarnivå träder i kraft 2012-01-01.